

Pe strada Lăpușeanu, la nr. 2, a fost ultimul sediu al Editurii Șaraga din Iași, în perioada 1903-1932 și vestia librărie a fraților Elias și Samoil Șaraga, rămasă după moarte, soției sale, Fany Șaraga, purtând titlul: „*Librăria Școalelor și Antiquaria AUTORII ROMÂNI, succesoarea Librăriei Frații Șaraga. Depozit permanent al editurilor din țară și din străinătate, Librărie germană și franceză, Editură de cărți poștale ilustrate, Editură de medalii*”.

Frații Șaraga proveneau dintr-o veche familie de tipografi, legători de carte și anticari evrei, predecesorul lor fiind Aizig Șaraga (1770- 1845), care a avut o legătorie de cărți pe ulița Bucșinescu.

Elias și Samoil Șaraga au fost doi ieșeni, care au colindat târgurile și iarmaroacele Moldovei, unde vindeau cărți de literatură populară, înființând în anul 1884 Editura „Frații Șaraga”, numită apoi „*Librăria Școalelor*”, care poate fi considerată predecesoarea „*Bibliotecii pentru toți*”. Pentru tipărirea cărților, din colecția lor, au preluat tipografia lui Th. Codrescu, înființând Stabilimentul Miron Costin, de pe strada Golia nr.54.

În 10 iunie 1877, librăria anunța că pune în vânzare mărcile poștale românești: „*Timbre poștale usate și neusate pentru colecțiuni sunt de vendare la Frații Șragăr, în librăria- antiquară din strada Băncii nr.7*”, mărci poștale mult căutate de colecționari. Frații Șaraga au început comerțul lor începând cu anul 1879, „*dând o mare întindere pe cale numismatică, editură și timbre pentru colecție*”. Frații Șaraga au fost cei dintâi care au înființat chioșcurile de ziare.

Publicistul ieșean, prințul Rudolf Șuțu, în cartea sa, „*Iașii de odinioară*”, spunea: „*Frații Șaraga au debutat modest de tot, sub bolta dughenelor Pașcanu, unde astăzi este debitul de tutun de lângă magazinul „Paradis*”. Sub această boltă, frații Șaraga, foarte versați în filatelică, vindeau diferite timbre de specialități rare amatorilor. Mai făceau un mic comerț de anticărie și numai mai trziu au deschis *Librăria Școalelor*, foarte frecventată de elevi din cauza buneivoinți cu care erau serviți aici... Ei au mai colecționat cu multă sârguință și pricepere și documente vechi și nu rareori cărturarii noștri li s-au adresat, găsind aici documente de mare importanță, care au sevit în studiile și lucrările de specialitate” (Rudolf Șuțu- *Iașii de odinioară, Despre librării și librăriile vechi din Iași* (1929) Editura *Corint Books*, București, 2015). Mihai Eminescu a fost și el printre cei ce au frecventat librăria, căutând documente și cărți vechi.

Samuel Șaraga era un scriitor și cercetător pasionat, despre care același Rudolf Șuțu, ne dă mai multe informații: „*Samuel Șaraga era și un cercetător, un iubitor al trecutului. Era un etnograf emerit, un colecționar al mărturiilor din vremurile vechi. De aceea, oameni ca Dimitrie Sturza, fostul prim – ministru al țării, Ioan Kalinderu, fost administrator al Domeniilor Coroanei și alții, îl stimau, căci frații Șaraga de la Iași nu de puține ori au aprovizionat Academia Română cu cărți rare și cu informațiuni interesante. Samuel Șaraga de altminteri, deși nu se enumera printre scriitorii marcanți, lucrarea sa despre primii călători din Iași a fost foarte mult apreciată*”. Samuel Șaraga a murit în 1906, iar fratele său Elias, a preluat afacerea, continuată de soția sa.

Librăria Șaraga a editat și multe cărți poștale, cu imaginea unor edificii și locuri importante din Iași, cărți poștale la mare căutare atunci ca și astăzi.

În anul 1914, la 25 de ani de la moartea poetului Mihai Eminescu, Librăria Șaraga, editează și pune în vânzare o carte poștală ilustrată cu „*Teiul lui Eminescu*” din parcul Copou. Pe una din cărțile poștale, cu inscripția: „*Teiul lui Eminescu din Grădina Copou*”, Elias Șaraga scrie o frumoasă dedicație: „*În amintirea aniversării de 25 de ani de la moartea lui Eminescu, marele nostru geniu, al cărui admirator și încurajator am fost și eu, editând printre cei dintâi opere lui. Cu toată stima, E. Șaraga, Iași*”.

În parcul Copou, sub acest tei secular era o bancă, pe care poposea Eminescu și Veronica Micle, citindu-și poeziile, ceea ce a făcut-o pe poetă să-i scrie: „*Îmbătătată de florile teiului, de vorbele ademenitoare și dulci, de tot ce ne înconjoară, acolo, pe bancă, la Copou, mă credeam lângă tine cea mai fericită femeie*” și să compună aceste frumoase versuri, dedicate teiului lor:

„*Teiule bătrân și sfânt/ Ai adus iar pe pământ
Pace, liniște, iubire/ Peste suflete și fire.
Teiule cu ramuri multe,/ Cine știe să te-asculte,
Povestind cu duioșie/ Glasul trist al poeziei.
Teiule, cu floarea ta/ Încununi iubirea mea,*

AVRAM IANCU - 200!

Nr.9(49/septembrie 2024)

Ca să plece mai departe/ Du iubitelui o carte”.

Cea mai importantă realizare a Editurii Șaraga din Iași, a fost editarea a 70 de cărți, cu operele scriitorilor români, la modestul preț de 1 leu - *Colecția de 1 leu* -, urmată de Colecția - *Biblioteca de 25 de bani* -, cu 23 de cărți, cu apariție săptămânală, începând cu 1 septembrie 1895. În 1909, Editura Șaraga scoate și volumul de *Poezii* al Veronicăi Micle, la 20 de ani de la moartea poetei, cu Nr.22-23, la prețul de 50 bani.

Elias Șaraga, explica apariția acestor colecții, astfel: „*se știe că ținta principală a colecțiunii noastre este de a da lumină pe lângă producțiunile literare contemporane și operele scriitorilor noștri vechi, punându-le la dispoziția publicului cititor cu un preț infim*”.

În 1890, aici se tipărește cartea, *Povești* de Ion Creangă, în 1892, *Amintiri din copilărie*, cu ilustrații de Teodor Buicliu, îngrijită și cu prefață de A.D. Xenopol. Tot prin grija lui A.D. Xenopol, apar aici primele trei ediții ale poeziilor lui Mihai Eminescu (1893, 1894 și 1895)- *Poezii complete* – cu prefața prietenului poetului. Însuși A.D. Xenopol, tipărește la Editura Șaraga, cartea sa *Istoria românilor*, dăruită școlilor din provinciile românești.

În 1895, editura tipărește cartea „*Mihail Eminescu – DIVERSE*” cu o prefață de I. L. Caragiale (*În Nirvana, Ironie și Două note*) și alte fragmente din publicistica poetului. În 1893, se publică volumul „*SCRISORI către Cornelia Emilian și fiica sa Cornelia*”, expediate din Botoșani de Henriette și Mihail Eminescu, în care binefăcătoarea poetului spune: „*Dacă Eminescu este mare ca poet prin genialul seu talent și Henrietta sora lui e mare ca om prin sentimentele și calitățile sale*”, laudând pe frații Șaraga „*find că d-lor au luat inițiativa de a edita tot ce privește viața lui Eminescu*”.

Editura condusă de frații Șaraga a luat legătura cu Aglaia, sora poetului, pentru a primi acceptul de publicare a volumului de *Poezii*, precizând: „*Volumul s-a pus sub tipar la 1 Ianuarie și va fi gata la 1 Februarie*”. Mai solicită ca și alte scrieri ale lui Eminescu, publicate în „*Curierul din Iași*”, să fie tipărite de ei: „*Vă facem cunoscut că pe lângă Proza publicată în volumul editat de Dl. V. G. Morțun și în ziarul „Timpul”, am mai găsit o mulțime de materie în „Curierul de Iași”, care constă în două nuvele de vr-o 6 coale, aproape necunoscute de admiratorii regretatului poet. Dacă ne permiteți și editarea acestui uvragiu, sântem gata de a-l pune îndată sub presă*” (Scrisoare din 5/17 ianuarie 1893 a fraților Șaraga către Aglaia Gareiss de Dollitzsturm, Cernăuți). În cele din urmă, Matei Eminescu, ce deținea drepturile de moștenitor, încheie o învoială cu frații Șaraga, în care se precizează: „*Eu Matei Eminescu am vendut Fraților Șaraga dreptul de a tipări scrierile fratelui meu care vor fi publicate în trei volume, I-ul *Poesii*, II-le *Proză cu versuri*, III-le *Lucrările și vederile sale politice*” (Învoială din 25 ianuarie 1893, între Matei Eminescu și frații Șaraga).*

Publicând aceste importante cărți despre viața și opera lui Mihai Eminescu și a ultimei fotografii a poetului, editorii roagă publicul să-i ajute cu tot ce posedă, referitor la Eminescu: „*Voind să publicăm tot ce s-a scris prin ziare, reviste etc, despre Eminescu, rugăm pe toți aceia cari cunosc asemenea lucrări să bine- voiască a ne înștiința și, dacă se poate, chiar a ne trimite ziarele sau revistele în chestiune. Frații Șaraga, Editori*”.

Librăria Șaraga a publicat operele unor scriitori români, pentru a fi cunoscuți de publicul larg: Mihai Eminescu, Ion Creangă, Carmen Sylva, A.D. Xenopol, Nicolae Iorga, Elena Sevastos (nr.1), Veronica Micle, Matilda Cugler Poni, Alexandru Vlahuță, I.L. Caragiale, Vasile Conta, Dimitrie Bolintineanu, Ed. Gruber, C. Negruzzi, N.A. Bogdan, Traian Demetrescu și alții.

În 1934, ultimile cărți ale librăriei Șaraga, aflată în lichidare, se vindeau cu o ștampilă de despărțire, cu inscripția: „*ÎN AMINTIREA/ 1830- 1933/ a Lichidării Antiquaria Șaraga/ – IAȘI*”.

În anul 1909, la 20 de ani de la moartea lui Mihai Eminescu, Editura Șaraga editează *medalia comemorativă* având pe avers chipul Poetului, iar pe revers o ramură de laur, o harfă și o strofă din poezia *La Steaua*:

„*Icoana stelei ce-a murit, încet pe cer se suie,
Era pe când nu s-a zărit, azi o vedem și nu e*”.

Elias Șaraga a donat un număr mare de manuscrise, documente și monede vechi Academiei Române și Muzeului Național de Antichități. În anul 1891, Elias Șaraga devine primul donator de timbre și formulare poștale pentru Muzeul Poștei din București. În anul 1906, a donat și călimara cu cerneală folosită în tipografia lui Asachi pentru tipărirea apelurilor Unirii.

De asemenea, a editat un mare număr de medalii comemorative (ocasionate de Aniversarea Academiei Mihăilene, Sfințirea Mitropoliei, Cucerirea Griviței, Aniversarea lui Cuza Vodă, Comemorarea

AVRAM IANCU - 200!

Nr.9(49/septembrie 2024)

a 20 de ani de la moartea poetului Mihai Eminescu etc.). Pentru aceste fapte, i s-a conferit medalia de aur „Seviciul credincios” (1888), ca „recompensă pentru donațiunile de documente, manuscrise și monede vechi ce au făcut Academiei Române și Muzeului Național” și apoi „Meritul Cultural” în iulie 1939, pentru întreaga sa activitate editorial-cultural-literară.

Editura, librăria și anticariatul Șaraga din Iași, au fost unele din cele mai importante instituții de cultură a bătrânului oraș moldav, care și-au adus o importantă contribuție la răspândirea culturii românești, scoțând printre primele, cărți ieftine pentru toți românii.

Bibliografie:

1. „Poezii complete”, Colecțiunea Șaraga, Iași, ediția a II-a din 1895.
2. Ion Mitican- *Strada Lăpușeanu de altădată- plimbare nostalgică*, ETP Tehnopres, Iași, 2000
3. Ion Mitican -*Evreii din Tîrgul Cucului*, Ed. Tehnopress, Iași, 2005
4. Augustin Z.N. Pop- *Contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu*, Editura Academiei R.P.R., 1969
5. Rudolf Șuțu- *Iașii de odinioară*, Editura Corint Books, București, 2015

Ștampila Librăriei Șaraga (cu capul de bour)

Carte poștală- Elias Șaraga și surugiuil lui Cuza, 2003

Adormind de armonia
Codrului bătut de gânduri...
Flori de tei de-asupra noastră
Or să cadă rinduri-rinduri

C.P.I.- Teiul lui Eminescu

Veronica Micle- Poezii, Nr. 22-23, 50 bani

AVRAM IANCU - 200!

Nr.9(49/septembrie 2024)

Desenul medaliei

Aversul și reversul medaliei Eminescu- bronz argintat

Ing. Nicolae Iosub,
septembrie 2024,
Botoșani